

Vergangenheit und Zukunft

Acta Universitatis Wratislaviensis No 4011

GERMANICA WRATISLAVIENSIA 145

Vergangenheit und Zukunft

HERAUSGEGEBEN VON

**Tomasz Małyszek
Anna Małgorzewicz
Urszula Bonter
Ekkehard Felder**

**Wrocław 2020
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego**

Herausgeber:

Tomasz Małyśzek (Chefredakteur; Universität Wrocław, Polen), Anna Małgorzewicz (Universität Wrocław, Polen), Urszula Bonter (Universität Wrocław, Polen), Ekkehard Felder (Universität Heidelberg, Deutschland)

Schriftleitung:

Julianna Redlich (Universität Wrocław, Polen)

Wissenschaftlicher Beirat:

Prof. Dr. Martine Dalmas (Universität Sorbonne Paris, Frankreich), Prof. Dr. Dmitrij Dobrovol'skij (Russische Akademie der Wissenschaften, Staatliche Lomonosov-Universität Moskau, Russland), Assoc. Prof. Rūta Eidukevičienė (Vytautas-Magnus-Universität Kaunas, Litauen), Prof. Dr. Ulrich Engel (Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Deutschland), Prof. Dr. Peter Ernst (Universität Wien, Österreich), Prof. Dr. Csaba Földes (Universität Erfurt, Deutschland), Prof. Dr. Joachim Knape (Universität Tübingen, Deutschland), ao. Univ.-Prof. Dr. Wynfrid Krieglleder (Universität Wien, Österreich), Prof. Dr. Rudolf Lenz (Philipps Universität Marburg, Deutschland), Prof. Dr. Frank Liedtke (Universität Leipzig, Deutschland), Prof. Dr. Heinz-Helmut Lüger (Universität Koblenz-Landau, Deutschland), Prof. Dr. Wolfgang Mieder (Universität Vermont, USA), Prof. Dr. Hans-Harald Müller (Universität Hamburg, Deutschland), Prof. Dr. Eva Neuland (Bergische Universität Wuppertal, Deutschland), Prof. Dr. Joachim Scharloth (Waseda Universität Tokyo, Japan), Prof. Dr. Hannelore Scholz-Lübbering (Humboldt-Universität Berlin, Deutschland), Prof. Dr. Georg Schuppener (Universität Leipzig, Deutschland), Prof. Dr. Matthias Weber (Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im östlichen Europa Oldenburg, Deutschland), PD Dr. Tobias Weger (Ludwig-Maximilians-Universität München, Deutschland), Prof. Dr. Claudia Wich-Reif (Universität Bonn, Deutschland), Prof. Dr. Harm-Peer Zimmermann (Universität Zürich, Schweiz)

Gutachter:

Barbara Beßlich (Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Deutschland), Oleksandr M. Bilous (School of Foreign Languages, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Ukraine), Beata Grzeszczakowska-Pawlikowska (Uniwersytet Łódzki, Polen), Katarzyna Grzywka-Kolago (Uniwersytet Warszawski, Polen), Günter Helmes (Universität Flensburg, Deutschland), Carola Hilmes (Goethe-Universität Frankfurt am Main, Deutschland), Katarzyna Jaśtał (Uniwersytet Jagielloński, Polen), Gabriele Kniffka (Pädagogische Hochschule Freiburg, Deutschland), Jörg Krappmann (Palacký University Olomouc, Tschechien), Krystyna Miłułka (Uniwersytet Rzeszowski, Polen), Daniel Pietrek (Uniwersytet Opolski, Polen), Karin Pittner (Ruhr-Universität Bochum, Deutschland), Annelly Rothkegel (Technische Universität Chemnitz, Deutschland), Peter Sandrini (Universität Innsbruck, Deutschland), Matthias Schöning (Universität Konstanz, Deutschland), Matthias Weber (Bundesinstitut für Kultur und Geschichte der Deutschen im Östlichen Europa), Zenon Weigt (Uniwersytet Łódzki), Ewa Żebrowska (Uniwersytet Warszawski, Polen), Jerzy Żmudzki (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polen)

Sprachliche Redaktion: Magdalena Maruck, Thomas Maruck

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o., Wrocław 2020

ISSN 0239-6661 ISSN 0435-5865

Die ursprüngliche Version der Zeitschrift ist eine Druckversion

Gesetzt in Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o.

50-137 Wrocław, pl. Uniwersytecki 15

Tel./Fax: +48 71 375 25 07, E-Mail: marketing@uwur.com.pl

Germanica Wratislaviensia 145, 2020

© for this edition by CNS

Inhalt

Literaturwissenschaft

Agnieszka Klimas: <i>Modernisierung biographischen Erzählens. Beobachtungen zu Arnold Zweigs Künstlernovelle Symphonie Fantastique</i>	19
Robert Rduch: <i>Arnold Zweig und Katowice. Untersuchung eines lokalen Erinnerungsortes</i>	29
Aneta Jurzysta: <i>Von der Macht der Erinnerung und dem belastenden Erbe des Zweiten Weltkriegs in Wenn du wiederkommst von Anna Mitgutsch</i>	45
Wojciech Kunicki: <i>Die Jugoslawien-Kriege 1990–1999 in der zeitgenössischen Literatur in Deutschland und Österreich</i>	63

Sprachwissenschaft

Anna Bajerowska: <i>Beitrag zur Theorie dynamischer Fachsprachen</i>	81
Paweł Bąk: <i>Metaphern und Metasprache in der Translation. Theoretische Prämissen zur Auffassung der Kategorie „Übersetzung“ als Metapher aus kontrastiver und translationswissenschaftlicher Sicht</i>	91
Hanka Błaszowska: <i>Die Kundenzeitschrift der Automobilbranche als Text(sorten)netz</i>	107
Agnieszka Fus: <i>Vulgarismen und Beschimpfungen als Ausdruck sprachlicher Aggression</i>	119
Michał Gąska: <i>Das Glossar als explikatorisches Übersetzungsverfahren beim Übersetzen von Elementen der dritten Kultur</i>	129
Gabriela Gorąca-Sawczyk: <i>Wie lässt sich rhetorische Kompetenz im universitären Bereich trainieren? Reflexionen zum Seminar „Rhetorische Fähigkeiten in Deutsch als Fremdsprache“</i>	145
Krzysztof Nycz: <i>Quaestio bedingte Informationsstrukturierung in deutschen Marktberichten</i>	163
Igor Panasiuk: <i>Das freie assoziative Experiment als psycholinguistische Untersuchungsmethode des Übersetzungsprozesses: Ein theoretischer Exkurs</i> . . .	179
Daniela Pelka: <i>Zur Semantik und Wortbildung der Personenbezeichnungen im ober-schlesischen Deutsch</i>	199
Marta Rogozińska: <i>Intonationsphrase im prosodischen und pragmatischen Kontext</i>	213
Joanna Woźniak: <i>Internationalismen in der deutschen und der polnischen Rechtsprache</i>	229

Rezensionen

- Musik und Literatur im Gespräch. Studien zu den Wechselbeziehungen beider Künste* (Katarzyna Grzywka-Kolago, Małgorzata Filipowicz, Maciej Jędrzejewski (Hrsg.): *Texte komponieren, von Klängen erzählen. Studien zu den Beziehungen von Literatur und Musik* (= Danziger Beiträge zur Germanistik, Bd. 58). Peter Lang Verlag, Berlin 2019, 311 S.) (Christiane Baumann) 245
- Thomas Schneider (Hrsg.): *Remarque und die Medien. Literatur, Musik, Film Graphic Novel*. V&R unipress, Göttingen 2018, 364 S. (Renata Dampc-Jaros) 249
- Skandalautor und Kulturrepräsentant* (Jürgen Nelles: *Gerhart Hauptmann*. Tectum Wissenschaftsverlag, Baden-Baden 2018, 252 S.) (Marta Filipowska) 252
- Danuta Rytel-Schwarz, Alina Jurasz, Lesław Cirko, Ulrich Engel (2018): *Deutsch-polnische kontrastive Grammatik, Bd. 2: Der Satz. 2.*, neu bearbeitete und ergänzte Auflage. Georg Olms Verlag, Hildesheim/Zürich/New York, 462 S. (Ireneusz Gaworski) 256
- Reformationsjubiläum 2017: „Ereignis von Weltrang“ oder „Pleite des Jahres“?* (Cezary Lipiński, Wolfgang Brylla (Hrsg.): *Reformacja protestancka 1517 roku. Spory o dziedzictwo*. Quaestio, Wrocław 2018, 341 S.) (Edyta Gorząd-Biskup) 261
- Hoffmann von Fallersleben im aktuellen Fachdiskurs* (Marek Hałub) 268
- Ein bemerkenswerter Sammelband* (Gábor Kerekes (Hrsg.): *Winterlamm. Studien zu Márton Kalász' Roman. Mitteleuropa. Schriftenreihe zur Kultur*, Bd 1. Pilisvörösvár: Muravidék Baráti Kör Kulturális, Egyesület 2018, 116 S.) (Ágnes Huber) 273
- Literaturübersetzen als humanes Urbedürfnis oder Berufstätigkeit? Zum Wechselspiel zwischen theoretischem Diskurs und erlebter Praxiserfahrung in Vera Elisabeth Gerlings und Belén Santana López' Literaturübersetzen als Reflexion und Praxis*. Narr Francke Attempto Verlag GmbH + Co.KG, Tübingen 2018, 209 S. (Małgorzata Korycińska-Wegner) 276
- Ernst Jünger und die Juden. Eine Übersicht der neuesten Veröffentlichungen zur Ernst-Jünger-Debatte* (Wojciech Kunicki) 285
- Michael Bienert: *Döblins Berlin. Literarische Schauplätze*. Verlag für Berlin-Brandenburg, Berlin 2017, 192 S. / Michael Bienert: *Brechts Berlin. Literarische Schauplätze*. Verlag für Berlin-Brandenburg, Berlin 2018, 199 S. (Chris Rauseso) 294
- Katarzyna Lukas: *Fremdheit, Gedächtnis, Translation. Interpretationskategorien einer kulturorientierten Literaturwissenschaft* (= Danziger Beiträge zur Germanistik, Bd. 56). Peter Lang, Berlin 2018, 458 S. (Beate Sommerfeld) 299

Konferenzbericht

- Bericht über die internationale Tagung *Europäische Kulturbeziehungen im Weimarer Dreieck*, 17.–19.09.2019 (Edyta Gorząd-Biskup) 305

Contents

Literary studies

Agnieszka Klimas: <i>Modernization of biographical narratology: Reflections on Arnold Zweig's artistic novella Symphonie Fantastique</i>	19
Robert Rduch: <i>Arnold Zweig and Katowice: Investigation of a local site of memory</i>	29
Aneta Jurzysta: <i>The power of memory and the heritage of the World War Two in When You Return by Anna Mitgutsch</i>	45
Wojciech Kunicki: <i>The Yugoslav Wars 1990–1999 in contemporary literature in Germany and Austria</i>	63

Linguistics

Anna Bajerowska: <i>Contribution to the Theory of Dynamic Languages for special purposes</i>	81
Paweł Bąk: <i>Metaphors and meta-language in translation: Theoretical prerequisites for the conception of the category “translation” as a metaphor from a contrastive and translation-scientific point of view</i>	91
Hanka Błaszowska: <i>The customer magazine of the automobile branch as a network of text varieties</i>	107
Agnieszka Fus: <i>Vulgarisms and swearing as verbal aggression</i>	119
Michał Gąska: <i>A glossary as an explicative translation technique in the translation of the third culture elements</i>	129
Gabriela Gorąca-Sawczyk: <i>How can rhetorical competence be trained at university? Reflections on the seminar “Rhetorical skills in German as a foreign language”</i>	145
Krzysztof Nycz: <i>Quaestio-related information structuring in German market reports</i>	163
Igor Panasiuk: <i>The free associative experiment as a psycholinguistic investigation method of the translation process: A theoretical insight</i>	179
Daniela Pelka: <i>On the semantics and word formation of the personal designations in Upper Silesian German</i>	199
Marta Rogozińska: <i>Intonation phrase in a prosodic and pragmatic context</i>	213
Joanna Woźniak: <i>Internationalisms in German and Polish legal language</i>	229

Reviews	245
-------------------	-----

Conference Report	305
-----------------------------	-----

Informacje dla Autorów

1. Redakcja przyjmuje niepublikowane wcześniej teksty naukowe z zakresu literaturoznawstwa i językoznawstwa. Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych.

2. Przesłanie przez Autora tekstu do redakcji czasopisma jest równoznaczne z a) jego oświadczeniem, że przysługują mu autorskie prawa majątkowe do tego tekstu, że tekst jest wolny od wad prawnych oraz że nie był wcześniej publikowany w całości lub części ani nie został złożony w redakcji innego pisma, a także b) z udzieleniem nieodpłatnej zgody na wydanie tekstu w czasopiśmie „Germanica Wratislaviensia” oraz jego nieograniczone co do czasu i terytorium rozpowszechnianie, w tym na wprowadzenie do obrotu egzemplarzy czasopisma oraz odpłatne i nieodpłatne udostępnianie jego egzemplarzy w Internecie.

3. Objętość: artykuł: max 15 stron, recenzja: max 5 stron, sprawozdanie: max 3 strony.

4. Wymagania formalne tekstu: czcionka Times New Roman 12, interlinia 1,5, przypisy dolne. Tytuły, nazwiska i imiona autorów opracowań powoływanych w kierowanych do wydania artykułach, które są w oryginale zapisane w alfabetach innych niż łacińskie, muszą być podane w tekstach w transkrypcji na alfabet łaciński.

5. Sposób przesłania pracy: artykuły należy przysyłać w wersji elektronicznej (dokument MS Word: DOC/DOCX lub tekst sformatowany RTF) e-mailem pod adresem: germanica.wratt@uwr.edu.pl do 30 września każdego roku. Teksty odbiegające od podanych standardów mogą nie być uwzględniane w procesie kwalifikacyjnym.

6. O przyjęciu tekstu do wydania w czasopiśmie „Germanica Wratislaviensia” Autor zostanie poinformowany za pośrednictwem poczty elektronicznej pod wskazanym przez niego adresem.

7. Artykuły są recenzowane poufnie i anonimowo (tzw. *double-blind review*). Lista recenzentów jest publikowana w każdym numerze czasopisma. Uwagi recenzyjne są przesyłane Autorowi, który zobowiązuje się do uwzględnienia zasugerowanych poprawek lub nadesłania uzasadnienia w wypadku ich nieuwzględnienia. Przy dwóch recenzjach negatywnych redakcja odmawia przyjęcia tekstu do druku.

8. Redakcja czasopisma przeciwdziała wypadkom *ghostwriting*, *guest authorship*, które są przejawem nierzetelności naukowej. Zjawisko *ghostwriting* oznacza sytuację, gdy ktoś wniósł istotny wkład w powstanie publikacji, bez ujawnienia swojego udziału, jako jeden z autorów lub bez wymienienia jego roli w podziękowaniach zamieszczonych w publikacji. Z *guest authorship* (*honorary authorship*) mamy do czynienia wówczas, gdy udział autora jest znikomy lub w ogóle go nie było, a pomimo to osoba taka jest autorem/współautorem publikacji. Zaporą dla wymienionych praktyk jest jawność informacji dotyczących wkładu poszczegół-

nych autorów w powstanie publikacji (podanie informacji, kto jest autorem koncepcji, założeń, metod itp., wykorzystywanych przy przygotowaniu publikacji).

9. W przesłanym tekście w lewym górnym rogu strony tytułowej powinny być zapisane dane autora/autorów publikacji (adres poczty elektronicznej oraz numer telefonu, miejsce pracy autora publikacji; w wypadku pracowników naukowych należy podać afiliację). Zaleca się również stworzenie profilu ORCID (*Open Research and Contributor ID*), umożliwiającego śledzenie dorobku naukowego autora w sieci, oraz wskazanie nr ORCID pod danymi autora/autorów.

10. Do tekstu należy dołączyć streszczenie w języku angielskim i w języku niemieckim. Streszczenie powinno określać temat, cele oraz główne wnioski opracowania. Do każdego streszczenia należy dołączyć 6–8 słów kluczowych.

11. Wydawnictwo zastrzega sobie prawo dokonywania w tekstach poprawek redakcyjnych.

12. Autor jest zobowiązany do wykonania korekty autorskiej w ciągu 7 dni od daty jej otrzymania. Niewykonanie korekty w tym terminie oznacza zgodę Autora na wydanie tekstu w postaci przesłanej do korekty.

13. Przesyłając tekst, Autor wyraża zgodę na umieszczenie w internetowej bazie Czasopisma Naukowe w Sieci (CNS) i innych bazach, z którymi współpracuje Wydawnictwo, oprócz samego tekstu także podstawowych danych o artykule, m.in. jego streszczenia w języku angielskim wraz z danymi personalnymi autora (imię i nazwisko, miejsce zatrudnienia, adres e-mail) i słowami kluczowymi.

14. Autor nie otrzymuje honorarium autorskiego za artykuły.

15. Po opublikowaniu artykułu autor otrzymuje nieodpłatnie 1 egzemplarz drukowany czasopisma „Germanica Wratislaviensia”.

Wszystkie udostępniane przez Wydawnictwo artykuły, w formacie PDF, znajdują się na stronie czasopisma: <https://wuwr.pl/gwr>.

Information for Authors

1. The Editorial Board accepts previously unpublished scholarly papers in Literary Studies and Linguistics. The Editorial Board does not return non-commissioned submissions.

2. By submitting their articles to the journal's Editorial Board the authors a) state that they hold the copyright rights to the articles, that the articles are free from any defects of title and that they have not been previously published elsewhere in their entirety or in part nor have they been submitted to any other journal, and b) grant their consent, free of charge, to have their articles published in „Germanica Wratislaviensia“ and disseminated without any limitation as to the time and territory, including by marketing copies of the journal as well as making them available on the internet free of charge and in exchange for a fee.

3. Length: article: max 15p., review: max. 5p., report: max 3p.

4. Formal requirements: font – Times New Roman 12, line spacing – 1.5, footnotes. The titles, names and surnames of authors cited in the submissions originally written in alphabets other than the Latin alphabet must be transliterated into the Latin script.

5. Manner of submission: articles should be sent in electronic form (MS Word document: DOC/DOCX or RTF) via e-mail sent to: germanica.wrat@uwr.edu.pl up to 30th Sep. Submissions not conforming to the required standards may not be taken into account in the selection process.

6. The authors will be informed about whether their articles have been accepted for publication in *Germanica Wratislaviensia* via e-mails sent to the addresses provided by them.

7. Articles submitted for publication are reviewed, and the reviews are confidential and anonymous (double-blind review). A list of reviewers is published in every issue of the journal in a given year. The reviewers' comments are sent to the author who is obliged to take into account the corrections suggested by the reviewers or to send an explanation if he or she decides not to take them into account. The Editorial Board refuses to accept an article for publication in the case of two negative reviews.

8. The Editorial Board seeks to prevent cases of ghostwriting and guest authorship, which are manifestations of scholarly dishonesty. Ghostwriting is a situation when someone has made a significant contribution to an article without revealing his or her role as one of the authors or without being mentioned in the acknowledgements. We are dealing with guest authorship when an individual's contribution is very limited or non-existent and yet he or she is listed as the author/co-author of an article. Such practices are combatted by making open the information about the contributions of the various authors to an article (information

about the author of the concept, assumptions, methods, protocol etc. used when writing the article).

9. The top left-hand side corner of the title page of the submission should contain details concerning the author/authors (e-mail addresses and telephone numbers, work place, affiliation in the case of academics). What is also recommended is an ORCID (Open Researcher and Contributor ID) profile making it possible to follow the author's work online. The ORCID number should be indicated under the author's/authors' details.

10. Texts should be accompanied by summaries in English and German (each summary max. 8 sentences). The summaries should specify the subject matter, aims and main conclusions. Each summary should be accompanied by 6–8 key words in English and in German.

11. The publishing house reserves the right to introduce editorial changes into submitted articles.

12. Authors are obliged to make corrections to their articles within 7 days of receiving the relevant comments. A failure to make the corrections within the deadline signifies that the author agrees to have his or her article published in the form submitted for proofreading.

13. By submitting the article, the author agrees for it as well as its basic data, including its summary in English and the author's details (name and surname, institution, e-mail address) and key words to be included in the online database *Czasopisma Naukowe w Sieci* (CNS) [Academic Journals on the Web].

14. Authors do not receive any fee for their articles.

15. After an article has been published, its author receives one printed copy of *Germanica Wratislaviensia* free of charge.

All articles made available by Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego in PDF format can be found on the homepage: <https://wuwr.pl/gwr>.

Verkauf von Publikationen von
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o. führt
Dział Sprzedaży
Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego Sp. z o.o.
50-137 Wrocław, pl. Uniwersytecki 15
Tel. +48 71 3752885
E-mail: marketing@uwur.com.pl
www.uwur.com.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
lädt zu ihren Buchhandlungen ein:

- Internetbuchhandlung: www.uwur.com.pl
- Księgarnia Uniwersytecka
50-137 Wrocław, pl. Uniwersytecki 15
Tel. +48 71 3752923